

Da bo slika tedanjega časa in Rožce čim bolj popolna, je potrebno omeniti, da je Tomaž vsakokrat takoj ob prihodu v Skalaško kočjo uprizoril na vrhu smreke pravo tarzansko predstavo, da je Pero zaigral na citre in da je bila kočja ob sobotah zvečer vedno polna. Zjutraj je šla večina v »St. Moritz«, kjer so tekmovalci zavzeto vadili ves dan, ostali pa so uživali v soncu, opravili vzpon na Hruški vrh ali pa čez Klek na Golico in naprej na Pustov Rovt, (kjer je bila kočja »bratstva«) in čez Križevce na Črni vrh, do kočje »Gorenjca«. Takrat ni bilo žičnic ne avtomobilov, nikomur se ni mudilo.

KLIN

IZTOK TOMAZIN

Ozebli prsti se trdno oklepajo kamenine, ki je še niso vajeni. Plezamo v balvanih in mali steni pod baznim taborom. Z vsakim gibom se budijo spomini na domače gore. Dan počitka je in popestrimo si ga s prijetnim plezanjem v kopni skali, tudi zato, da za nekaj trenutkov pozabimo na mraz, led in napore, na južno steno Lotseja, ki se v vsej svoji večini dviga visoko nad nami in je obdana s popoldanskimi oblaki. Zakriva vse severno obzorje in bruha plazove, odbija in vabi k ponovnemu srečanju. Že jutri gremo spet v steno, z novim upanjem in željo po uspehu...

Prav te dni množica prijateljev in znancev uživa v čudovitem ostrem apnencu Paklenice. Vsako leto spomladi in jeseni smo bili skupaj. Prebivalci živopisane množice šotorov, ki so posejani po Aniča Luki, plezalci in alpinisti, ki se vsak dan znova podajajo v mamljivo objem skale in zraka in se utrujeni, a zadovoljni vračajo.

Sedaj smo tisoče kilometrov daleč, v gorovju naših sanj, na strmi poti do največjega in najtežjega cilja. To pomlad živimo za Lotse, vse moči in skoraj vse misli mu podrejamo. A vajeni smo sanjati tudi med najtežjimi vzponi, delati nove načrte za prihodnost med uresničevanjem ciljev sedanjosti. *Želeti* je tudi v gorah včasih lepše kot *doseči*, sanje so lahko lepše kot njihova izpolnitev. Najlepše pa je, ko trudoma dosežena resničnost preseže najbolj skrita upanja in prekosi najbogatejše sanjske predstave. Lotse jih je prav gotovo.

Med pogovori o domačih gorah misli hote ubežijo v ta svet daleč od himalajskega zidu za našim hrbtom. Zdi se nam topel in domač, čeprav dostikrat zahteva od nas vse, kar smo sposobni dati zase in za naše cilje. Večkrat nanese beseda tudi na Paklenico. Ponavadi se začne z zasanjanjem vzdihom, kako lepo bi se bilo za nekaj dni preseliti pod Aniča Kuk in se sprostiti v toplem apnencu, konča pa se z načrti, ki se ne ustavijo niti pri najtežjih prostih ponovitvah. S Frančkom se dogovoriva, da bova med novembrskimi prazniki poskusila prosto preplezati smer Klin, ki predstavlja v prostem plezanju enega osrednjih problemov in najlepših ciljev prostega plezanja v naših stenah.

Novembra ostane le grenak priokus neizpolnjene želje. Študijske obveznosti so me zadržale v Ljubljani, slabo vreme pa je onemogočilo tudi vse tiste, ki so prišli v Paklenico zaradi zahtevnih vzponov.

April 1982

Mednarodni tabor »Paklenica 82« se preveša v drugo polovico. Vsi štirje imamo za seboj že precej težkih vzponov, med njimi zahtevne prve proste ponovitve. Zavedamo se, da smo odlično uplezali.

In tako se s Frančkom nekega večera odločiva, da se lotiva trenutno najbolj vabljivega problema Paklenice v prostem plezanju, vzpona, ki sva si ga zamislila točno pred letom dni v Himalaji. Mnogi pogovori s tovariši alpinisti so preteklost. Vsi so mnenja, da previsne gladke plosče s svedrovci ni mogoče preplezati v prostem plezanju, isto mnogi trdijo tudi za vstopno prečnico v sam Klin. Sam sem v precejšnji meri zavestno pozabil, kakšno naj bi bilo ključno mesto v Klinu, morda zato, ker sem se bal, da bi začel tudi sam dvomiti v uspeh že pred začetkom vzpona. Vstopiti v katerokoli znano ali neznano tehnično smer zato, da bi jo preplezal prosto kot prvi, je najbolje v trdnem prepričanju, da jo zmoreš ali pa vsaj z znano frazo: »Bo že kako.« Le tako lahko daš vse od sebe v zavesti, da nimaš kaj izgubiti, tudi če je skala zahtevnejša od tvojih trenutnih sposobnosti. Preveč je že bilo razočaranj v »nemogočih« smereh, kjer začneš plezati, obremenjen z mislijo, da prosto pač ne bo šlo in v prvi kritični situaciji, ki

direkt. Samo tukaj imava nekaj možnosti, če hočeva priti prosto iz stene. Soplezalec kot pajek telovadi v previsu, daleč onkraj vertikale. Nekajkrat se spusti navzdol, ko se spočije in zbere, znova poskusi. Visoko je že, a oba veva, da najtežje šele pride: previs se zaključí z gladko streho, nad katero je brezupno gladka plošča, vrh nje pa šele prvi uporaben oprimek. Kmalu ga ne vidim več, le kratki, sunkoviti premiki in vračanje vrvi pričajo o zahtevnosti plezanja. Dolgo traja borba s streho, ki jo lahko le slutim, vem pa, da bo moral pokazati vse svoje izredne plezalske sposobnosti.

Žal ne uspe in po zraku se vrne na stojišče. Težka senca negotovosti leže na najin vzpon. Kaže, da bo, zaradi nekaj metrov gladke skale, želja ostala neizpolnjena. Nisva pa še vrgla puške v koruzo. Pred vzponom sva se odločila, da bova dala vse od sebe in po potrebi večkrat poskusila, da bodo izkoriščene res vse možnosti.

Tako sem na vrsti, da se pobliže seznanim in pomerim s previsom in streho. Začnem z manj upanja na uspeh kot v vstopni prečnici toda, dokler obstaja vsaj kanec upanja, ostaja tudi možnost, da uspem. Zaradi temeljitosti najprej poskusim v prečnici s svedrovci in takoj mi je jasno, da tam res ni nobene možnosti. To ne bi bila ne sedma ne osma stopnja, pač pa precej več, torej spet nekaj za naše vzornike z osmimi nogami. Prečim levo do previsa in ko se zberem, se ga lotim. Že začetek je zelo zahteven, skoraj ležé s hrbtom nad globino plezam čez močno previsno odpočeno lusko, ki tako votlo doni, da mi gredo lasje pokonci. Kljub naporom se kar ddahnem, ko dosežem tanko previsno poč z ostrimi robovi. Nad njo se izzivalno preveša streha. Z zadnjimi močmi vpnem vrv v klin pod streho, nato se vrnem pod previs. Tu počivam v širokem razkoraku na majhnih stopih, nato pa se znova zaženem v previs. Mnogo hitreje sem pod streho. Še preden se do kraja utrudim, poiščem način, kako bi se lahko nekoliko odpočil na tem mestu ne da bi visel na vrvi. Stena je sicer močno previsna, vendar mi uspe z izmenično razbremenitvijo rok in nog, kljub drobnim oprimkom, vnesti nekaj več življenja v otrple mišice. Medtem si ogledujem uporabne razčlembé in si zamišljam najbolj učinkovito zaporedje gibov, vendar ne najdem uporabne rešitve. S skrajnim naporom vpnem vrv v klin na robu strehe, potem mi zmanjka moči. Pred vrnitvijo na stojišče se odločim še za zadnji poskus. Spet me čaka naporno plezanje čez previs in spet se zadihan ustavim pod streho. Tokrat sklenem vse prepustiti trenutnemu navdihu. Vsaka sekunda, izgubljena z ogledovanjem in razmišljanjem, pomeni večjo utrujenost in občno manjšo možnost za uspeh.

Kljub tej odločitvi razočaran spoznam, da ne morem brez predaha sproščeno zplezati v streho, ker vem, da bom brez dobro premišljenih gibov skoraj gotovo padel. In tako sem spet prilepljen na drobne oprimke. Borim se z utrujenostjo in mrzlično iščem rešitev. Kot rešilna bilka se mi ponudi zadnje, hudo dvomljivo upanje. Pod streho iz tanke razpoke raste vodoravno napol posušena drobna veja. Debela je kak centimeter, dolga nekaj decimetrov. Previdno jo z nekaj hitrimi gibi otipam in preizkusim. Če hočem streho splezati prosto, mora zdržati, če se zlomi, bodo vsi napori zaman in bo prosta ponovitev Klina še naprej ostala le velika želja. Sprva jo obremenim prav ob steni, saj tako zmanjšam možnost, da bi se zlomila. Poskusim prvič in sem mnogo prekratek, drugič je že bolje, a do rešilnega oprimka je še daleč. Če bi jo lahko zgrabil in obremenil na koncu, bi bilo mnogo lažje, a bi se gotovo zlomila. Odločim se za srednjo pot. S prsti jo nežno objamem na sredini in se počasi nagibam nad globino. Telesna teža se z nog, ki so komaj oprte v previsni steni, počasi seli na roko in vejo. Sopem kot kovaški meh in zaradi napora slednjič pozabim, da se veja lahko zlomi. Kot bi živel samo še za centimetre, ki me ločijo od oprimka ali od padca. Ko sem popolnoma usločen nad globino, se borim za vsak kilogram teže, ki ga lahko prenesem na noge. Hrbtenica in sklepi zaradi silnega napora krepko bolijo, zdi se, kot da čutim vsako obremenjeno mišico posebej. S prosto roko počasi drsim navzgor po gladki plošči. Glava je že čez rob strehe in gledam, kako prsti počasi polzijo vedno višje. Le za trenutek me prešine misel, da bo nekaj narobe, da se bo zlomila veja, bodo zdrsnile noge ali popustila obremenjena roka. Toda do skrajnosti obremenjeno telo ne dopušča takih občutkov, važno je le gibanje. Trenutki popolnega napora, na meji padca, se zdijo neskončni. Končal jih bo le uspeh ali padec.

Blazinica najdaljšega stegnjenih prstov kot v sanjah otipa rob vdolbine. Telo, za katerega se zdi, da ne more več višje, se vendarle pomakne še nekaj milimetrov, toliko, da se v vdolbino zajé še konica sosednjega prsta. Jekleni prijem in telo se potegne čez streho v navpično ploščo. Čeprav komaj lovim sapo, se najde v pljučih toliko zraka, da na ves glas zatulim, da mi je uspelo. Še preden se vrne Frančkov odgovor, mi je jasno, da sem se prenačil. Pred menoj je desetmeterska prečnica, z vsega nekaj skromnimi oprimki za posamezne prste ali njihove konice, stopa za noge pa nobenega. Spet moram viseti na prstih, ki so že trdi od naporov, z nogami pa poskušam vse mogoče, da roke čimbolj razbremenim. Najhuje je, ko vpenjam vrv v klin in se moram držati z eno samo roko. Vendar mi še na misel ne pride, da bi se dotaknil klina ali se celo prijel zanj. Ožet ko cunja se privlečem do drobne poličke na koncu prečnice, kjer si nekoliko oddahnem. Od tam prečim v originalno smer in po lahki zajezi dosežem težko pričakovano stojišče. S tresočimi rokami se vpnem v kline, nato pokličem

Frančka. Za sprostitev in veselje nad preplezanim ključnim mestom smeri pa je še prežgodaj, soplezalca najtežje še čaka. Vrv mi sprva hitro, nato pa vedno počasneje drsi skozi roke, končno se povsem ustavi. Pod streho je. Prične s poskusi. Tudi sam sem napet, kot da bi se spet spopadel s streho. Zaradi previsnosti stene ga ne vidim, zato pazljivo sledim najmanjšemu premiku vrvi. Pogosto ga kličem in sprašujem, kako napreduje. Manjši je od mene, zato mu je oprimek nad streho še težje dosegljiv. Ko po več poskusih ne gre drugače, se odloči za tveganje — vejo obremenim na koncu. Tako pridobi nekaj centimetrov, vendar se zveča možnost, da se veja zlomi. Napetost narašča. Znova podoživljam vsak svoj gib pred nekaj minutami, kot da bi mu z miselno zavzetostjo lahko kaj pomagal. Šele sedaj se zavedam, kako močno si želim, da bi smer oba preplezala povsem prosto. Tako je čisto drugače, kot če uspe samo enemu. Zadržujem dih in stiskam vrv med prsti. Nenadoma začutim rahel sunek, zatem se vrv ustavi in počasi spet sprosti. Sledi dolga tišina, dokler pod seboj ne ugledam Frančka, ki pripleza na konec prečnice. Zaslutim, da nekaj ni v redu. Njegove besede slutnjo potrdijo: pri zadnjem poskusu se mu je veja zlomila, omahnil je in se ujel za najbližji klin. Nato ga je moral uporabiti za napredovanje čez streho, naprej pa je spet plezal prosto. Velika škoda, razočaranje zaradi nekaj centimetrov in veje, ki ni zdržala še nekaj sekund.

Za razmišljanja pa bo čas šele po vzponu. Zdaj je nad nama navpična poč, ki drži na vrh Sulice. Nov raztežaj, novo vprašanje in izziv. Tik nad stojiščem je nerodna prečnica, potem Franček izgine za rob. Pričakujem, da bo vrv le počasi tekla naprej, kot se spodobi za težko prosto plezanje, toda pošteno sem presenečen. Skozi roke mi drsi hitro, skoraj enakomerno. Le kje so vse težave, ki so nama jih obljubljali v tem raztežaju? Kmalu sem sam na vrsti za plezanje in hitro ugotovim, da sem v enem najlepših težkih raztežajev v naših stenah. To je prava šesta stopnja v navpični steni, brez lahkih mest. Druga za drugo se vrstijo najrazličnejše poč, ena lepša od druge. Plezanje je napeto, zahteva polno koncentracijo in tekoče gibanje brez ustavljanja. Ni časa za razmišljanje in iskanje najboljših možnosti. Brž ko zastaneš, izgubiš ritem in prične se utrujanje. Zato sva plezala hitro kot v četrti stopnji.

Na vrhu Sulice si z zanimanjem ogledujeva zadnji težak raztežaj. Izpostavljena prečnica pod strehami, prehod čez streho in nad njo previsna poč. Potem se stena nekoliko položi.

Že v prvem metru nad Sulico mi stena spet pokaže zobe. Previs in mokra plošča nad njim me zavrneta. Bentim kot Turek in se sopihajoč vrnem na stojišče. Ko se pomirim in spočijem, spet poskusim. Najbolj mi gre na živce svedrovec, ki se izzivalno blešči nad previsom, na dosegu roke. Jasno, da se ga ne bom niti dotaknil, samo včasih ga jezno ošinem s pogledom. Sredi mesta zgornje šeste stopnje me vseeno zapeljuje v skušnjava. Prste previdno zagrebem v mokre, mastne razčlembе, in se stokajoč potegnem čez previs. Plošča je kot drsalnica, spodrsavajo mi roke in noge, zahtevna igra ravnotežja me tako zaposli, da ne morem vpeti varovanja. Šele pod streho se z glavo in rameni zagozdim in nekaj trenutkov počivam. Prečnica pod strehami je mokra, lepa in težka. Predvsem lepa — slikovito gvozdjenje med visečim robom strehe in steno, kaminsko plezanje v stehi, široki razkoraki in spodrsavanje nog na mastnih stopih, vse v popolni izpostavljenosti. Franček, ki sedi na vrhu Sulice, je vse manjši, komaj kaj večji kot pisane ploskve šotorov v Aniča Luki.

Ko priplezam pod zadnjo streho, se mi ta zazdi kot priprta vrata do uspeha. Utrujenost jih čedalje bolj zapira. Vem, da si ne morem privoščiti veliko poskusov, roke so že težke in šibke; že po nekaj sekundah največje obremenitve oslabijo. Z nogami si pomagam, kolikor morem, robove podplatov opiram na rob strehe. Prste na roki brezobzirno potlačim v ostro razpoko, jih zagozdim in navrem, da členki pokajo in priteče kri. Po nekaj skrajno mučnih gibih sem z glavo čez streho in nemočno gledam poličko nad njo. Nikjer oprimkov, da bi se potegnil nanjo. Zberem le še zadnje ostanke moči in se brez padca vrnem pod streho. Potrto razmišljam. Mi bo zadnje res teško mesto predvsem zaradi utrujenosti preprečilo izpolnitev velike želje? Jasno mi je, da strehe na tem mestu danes ne bom zmogel prosto. Kljub na videz brezizhodni situaciji se ne vdam. Preblisk ideje, ki se zdi nesmiselna, me napoti v prečenje proti levi, proč od originalne smeri. Tu je streha še nekoliko večja, varovanja pa seveda ni. Poskusa, ki se zdi brez možnosti, se lotim z vso odločnostjo. Spet skoraj ležim s hrbtom nad globino, roke so do komolcev v razpoki, vrv prosto niha v zraku, zadnji klin je daleč na desni. Ker nimam več moči, da bi se počasi potegnil čez streho, se odločim za bolj tvegano možnost. Kot na konja se sunkovito zavihtim čez rob strehe, na veliko srečo z roko in nogo zadanem globoko poč na vrhu strehe, v trenutku ju zagozdim in zajaham odpočeno lusko. Res sem kot na konju — uspelo mi je. V tem smešnem položaju vztrajam, dokler ne zberem moči za nadaljevanje. Previsna poč, eno najlepših in najbolj izpostavljenih prosto preplezljivih mest v Paklenici, mine kot mučne sanje. Čudovito plezanje, po težavnosti nekje med peto in šesto stopnjo, se sprevrže v obupen boj z utrujenostjo in iskanje zadnjih ostankov moči v rokah. Na

poličko, kjer se pričinja vršni, položnejši del smeri, se privlečem kot v dobrih starih časih, ko smo začetniki pridno trgali hlače na kolenih.

Kot muha ždim na izpostavljenem stojišču, urejam vtise in povzemam vrv. Vse dopolne je zame obstajala le stena in želja — preplezati jo prosto. Metri skale, ki sva jih premagovala, so bili edini cilj vsega početja. Sedaj v zavest počasi prodira okolje. Napetost in zbranost se umikata sproščenemu uživanju, ki je obogateno z uspehom. Franček brez večjih postankov prepleza raztežaj, ki je mene dobesedno izpil. Na Sulici se je med čakanjem lahko spočil, pa tudi odlično je pripravljen. Navdušen je nad lepoto plezanja, zlasti nad mestom, kjer sva posrečeno ukanila zadnjo streho. Vsaj začasno je pozabil nesrečno vejo in svoj edini uporabljeni klin.

Previsek z odličnimi oprimki naju privede v lažji svet, kjer kraljuje sonce in počasi me preplavljajo toplota, svetloba in rastoče veselje.

Na vrhu stene je, kljub vsej utrujenosti, še dovolj moči za krepak stisk roke.

Med sestopom delava nove načrte. Usklajava vtise in oceno te smeri. Presenetljivo natančno se strinja glede ocene posameznih mest in raztežajev, prav tako z oceno celotnega vzpona. Vstopno prečnico, ki nama je že na začetku dala toliko opraviti, oceniva s sedmo stopnjo. Ključno mesto — streho v smeri Šubara direkt pa z zgornjo mejo sedme stopnje. Drugo je v mejah šeste stopnje. Drobna, suha veja, ki leži odlomljena nekje pod steno, je pripomogla k uspehu in težavam. Pošaliva se, da bova korenino, ki je še ostala pod streho, hodila zalivat in smer čez kako desetletje ali dve spet prosto ponovila.

Pod večer se pisana družina z mednarodnega tabora spet zbira v kanjonu. Lep in uspešen dan je za nami. Zaključimo ga v Starem gradu z ogledom diapozitivov, zanimivimi pogovori in kovanjem novih načrtov, ki segajo od jutrišnjega dne do nejasne prihodnosti. Od že znanih želja, ki se nam zde na doseg, do tistih, ki se jih šele nejasno zavedamo, vendar vemo, da so že navzoče.

Danes pa se je spet izkazalo, da je velika želja včasih najboljša priprava za vzpon.

OPOMBA: Smer Klin v Aniča Kuku, prva prosta ponovitev 2. 4. 1982 Iztok Tomazin (AO Tržič) in Franček Knez (AO Impol) (enkrat uporabil klin). Ocena VII+, VI+ (glej skico), čas plezanja 6 ur.

Od 8. do 14. aprila 1982 je Planinska zveza Jugoslavije organizirala I. mednarodni tabor alpinistov v Paklenici. Udeležili so se ga predstavniki Anglije, Avstrije, ČSSR, Danske, Italije, Jugoslavije, ZRN, Španije, Švice in zastopnik UIAA. Slovenske alpiniste so zastopali Lidija Painkiher (AO Akademik), Franček Knez (AO Impol), Mirko Pogačar (AO Radovljica) in Iztok Tomazin (AO Tržič). Preplezane so bile številne težke smeri, med njimi nekaj prvih prostih ponovitev, dokončno pa se je v stenah prelepega kanjona uveljavila sedma stopnja. Najtežji vzpon je bila po mnenju vseh prva prosta ponovitev smeri Klin, ki je za zdaj tudi najzahtevnejša prosta smer v naših gorah.

Srečanje je po mnenju udeležencev odlično uspelo in tujci so bili navdušeni nad lepotami Paklenice in možnostmi, ki jih ponuja za plezanje. Tabor je bil pomemben za razvoj in primerjavo našega alpinizma, zlasti še prostega plezanja, z drugimi evropskimi državami. Vsem je veliko koristila primerjava in izmenjava izkušenj.

Slovenski alpinisti so bili uspešni, saj so opravili največ težkih vzponov in tudi najtežjega. Franček Knez se je izkazal kot najboljši plezalec med udeleženci tabora.

Za Planinski vestnik so darovali (sodelovanje pri nastajanju planinskega koledarja za leto 1983):

Vlasto Kopač	600,00,
Marjan Krišelj	800,00,
dr. Miha Potočnik	600,00,
Danilo Škerbinek	600,00,
Tomaž Banovec	400,00,
Jože Dobnik	600,00,
Jože Gašparič	1 400,00,
Ivan Jenko	800,00,
Ciril Zupanc	400,00,

Lojze Motore	200,00,
Martin Aubrecht	200,00,
Pavel Kemperle	200,00,
Bine Vengust	200,00,
Uroš Župančič	200,00,
Marjan Oblak	200,00,
Skupaj dinarjev	20 000,00.

Vsem, ki so požrtvovalno pomagali, da je nastal tako ličen koledar Planinske zveze Slovenije ob jubileju — 90-letnici SPD v letu 1983, se uredništvo in uprava Planinskega vestnika lepo zahvaljujeta!